

SAKSPAPIR

Saksnr	Utval	Type	Dato
40/2018	Levekårsutvalet	PS	26.11.2018

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Ann Kristin Bolstad		18/1455

KONSEKVEN SAR AV INVESTERINGAR I ØKONOMIPLAN 2019 - 2022 - DRØFTINGSSAK

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Levekårsutvalet - Sak 40/2018

LEV - Behandling:

Saka vert tatt til orientering

LEV - Tilråding/Vedtak:

Saka vert tatt til orientering

Saksutgreiing:

Heimel:

Levekårsutvalet vedtok i møte 11. juni 2018 sak 16/2018 om økonomiplan: Kommunen sine store investeringar vil påvirke drifta kommunen i åra som kjem. Levekårsutvalet er uroleg for kva konsekvensar dette vil ha for drifta innan pleie- og omsorg. Levekårsutvalget ber om å få ei sak til første møte etter sommaren der konsekvensar for helse og omsorg og oppvekst kan drøftast. Levekår tar elles økonomiplanen til orientering.

Saksopplysningar:

Økonomiplanen er ein fireårig plan som gjer kommunen høve til å greie ut, vurderer, tilpassa og ta grep for å nå måla i kommuneplanen med dei økonomiske rammene som kommunestyret vedtek. Det årlege budsjettet viser meir detaljert korleis drifta for komane år skal vera med handlingsrom, tiltak og konsekvensar.

TENESTEOMRÅDA OPPVEKST OG HELSE OG OMSORG

Status

Oppvekst har ei organisering som skal bidra til eit systematisk og heilskapleg arbeid for born, unge og heimane deira og mål om auka kompetanse om inkluderande oppvekst-og læringsmiljø. Skulane førebur seg på ny nasjonal læreplan og den digitale framtida, og i barnehagane deltek ein i ei nasjonal satsing for inkluderande barnehagemiljø. Tverrfagleg teneste for barn og unge arbeider med tidleg innsats og førebygging for barn og unge, medan NAV og VIS arbeider for å kvalifisere til utdanning og arbeidsliv. Tenesteområdet Oppvekst har dei siste åra fått flotte nye barnehagar på Vaksdal og Stanghelle. På Dale er det starta bygging av ny Dale barne- og ungdomsskule, og på Vaksdal ligg det utgreiing av tilbygg/ny skule på agendaen. Skulen på Stamnes er planlagt å byggjast om for å kunne romma eit Oppveksttun. Nye bygg har famtidsretta funksjonalitetar som fremjer kvalitet i drifta på kort og lang sikt, noko breie medveknadsprossessar frå fagfolka i tenesta har bidratt til.

Tenesteområde Helse og omsorg har sidan 2015 jobba med utvikling av tenestene gjennom prosjektorganiseringa «Lev Vel i Vaksdal», først som forprosjekt, og deretter hovudprosjektperiode frå 2016 og ut 2019. Tenestene vert utvikla knytt til dei to hovudsatsingsområda Ressurscenter på Vaksdal og Helsehus på Dale. Prosjektprogrammet skal bidra til å realisera mål i Kommunedelplan helse og omsorg, og mål, strategiar og tiltak er lagt til grunn i handlingsprogram og økonomiplan og vidare som tiltak i årsbudsjetta.

Det har vorte jobba målretta med å tilpassa drift til stadig meir redusert budsjetttramme, og fokus er dreia frå sjukeheimplassar på toppen av omsorgstrappa til meir tilretteleggjande og rehabiliterande metodar i tidlegare faser. Brukarmedverknad har fått større plass i utviklingsarbeid, og for tilsette er det gjennomført omfattande tiltak innanfor kompetanseheving og opplæring i bruk av nye metodar og verktøy. Mindre bygningsmessige endringar og tilpassing av inne- og uteområde på dei to sentra har vorte utført. No føreligg ei mogelegheitsstudie for bygg innan helse og omsorg utarbeida av Norconsult. Her vert det skissert tre mogelege alternativ for framtidig bygg og tenesteprofil. Saka følgjer budsjett 2019 og er eiga sak på møte i Levekårsutvalet 26.11.2018.

Utfordring

Investeringane aukar den samla låneforpliktinga til kommunen, og tenestene er informert om at avdrag-og renteforpliktinga vil påverka storleiken på den budsjettmessige ramma til kvar teneste (ref. Økonomiplan 2019-2022). I tillegg har me eit demografisk kunnskapsgrunnlag om vår kommune, der prognoser viser synkende barnetal og ein eldrende befolkning. Dette er ei utvikling som krev langsiktige strategiske val. Statlege rammetilskot kan verte reduserte, samstundes som behova kan auke. Tenesteområda er plikta til å justera drifta utifrå den økonomiske ramma ein får tildelt frå kommunestyret.

Det er utfordrande å utvikla og tilpassa tenestetilbod samstundes som budsjetttrammene vert reduserte, men det er likevel avgjerande at det vert gjort. Innan helse og omsorg vert det tydeleg formidla frå styrande myndigheiter og frå kompetansemiljø at dei utfordringar me står framfor, kan me ikkje spara oss ut av, me må utvikla oss for å møte dei. Ein av dei største utfordringa er å driva utviklingsarbeid samstundes som me skal ivareta dagleg drift på ein god og forsvarleg måte. I ein kommune av Vaksdal sin storleik har me svært lite ressursar å nytta til fagutvikling og endringsarbeid. Å organisera utviklingsarbeidet i eit overordna prosjektprogram, har vist seg å vera smart. På denne måten har me fått betre styring og kontroll, og me har fått merksemd som har medført økonomisk tilskot og drahjelp frå anerkjente forskings- og kompetansemiljø. Utfordringa vert framover å vidareføra det arbeidet som er starta og syta for at implementerte metodar og tilegna kompetanse vert nytta. Me må også ha fokus på korleis me skal driva fortsatt utviklingsarbeid etter at prosjektperioden for «Lev Vel i Vaksdal» er over.

Strategiske val knytt til kvalitet og ressurs framover

Rask tilpassing for å sikra tid til analyse

Ved varsling om reduksjon i den økonomiske ramma lyt tenestene tenkje prosessar på kort og lang sikt.

På kort sikt er budsjettkontroll i inneverande budsjettår avgjerande, og vurderingar og justeringar som kan bidra til å oppretthalda kvalitet med lågare ramme til driftsutgifter og lønsutgifter må vurderast i no-tid, for å vera i forkant. Slik kan ein sikra tid til grundig analyse av kvalitet, behov og konsekvensar.

Tilgjengeleg kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere kvalitet, behov og konsekvensar

Gjennom året hentar tenestene jamleg inn kunnskap frå områda gjennom rapporteringar, internkontroll, tilsyn og kvalitetsoppfølging. Ut frå denne kunnskapen vert kvalitet, behov og konsekvensar vurdert og justert. Tenestene vurderar og rapporterar månadleg til rådmann. Gjennom tertialrapportar, tilstandsrapport og årsmelding får politiske organ tilgjengeleg vurdering av kvalitet, behov og konsekvensar.

Ved tilgang til mindre ressursar og personell samstundes som behov og krav til tenester gjerne er aukande frå fleire hold, vert det særskild viktig å sikra at tilgjengelege ressursar vert brukte på beste måte. Me må derfor jobba kunnskapsbasert, og ta omsyn til brukarane sine erfaringar på lik linje med innspel og meldingar frå tilsette. I tillegg kjem den forskingsbaserte kunnskapen, det som er vist har effekt eller ikkje gjennom forskning og systematisk arbeid.

Statlege føringar set også krav til korleis me som kommune skal utføre tenestene våre.

Handlingsrommet

Konsekvensar av endringar i storleiken på den økonomiske ramma vil bety å skulle levere ei kvalitetsmessig god nok teneste til innbyggjarane, der innsparingapotensiale knytt til dei ulike budsjettpostane er svært ulike. Reine driftskostnader er marginale og verdiane i organisasjonen er knytt til dei tilsette og deira fagkunnskapar.

Lønsutgifter

KS estimerer at av kommunane sine budsjett går 80-85 % til å dekkja lønsutgifter. For mindre kommunar i distrikta kan ein estimera opp til 90-95 % kostnader til lønsutgifter. I oppvekst og helse og omsorg er biletet 85-95 %. Måla for skulane, barnehagane, vaksenopplæringa, flyktningetenesta, NAV og tverrfagleg teneste for barn og unge vert realisert gjennom dei tilsette og deira fagkunnskapar. Det same gjeld små og store fagmiljø og avdelingar innanfor helse og omsorg.

Når ein står igjen med vurderingar som er knytt til å redusere tilsette er dette nært knytt opp til vurderingar om kvalitet, samt vurderingar om likebehandling. Fleire av tenestene innanfor Oppvekst har normtal for bemanning å forhalde seg til. Ei vurdering på tvers knytt til normtal for bemanning vil vere til hjelp i ei nedbemanningsvurdering, for å balansere opp mot likebehandling og kvalitet. Bemanningsnorm kan på ei anna side vera hemmande i prioriteringssituasjonar der ein skal prioritera mellom tenester med bemanningsnorm og tenester utan bemanningsnorm.

Innanfor helse og omsorg er det ikkje normtal slik som i oppvekst. Det vert fatta vedtak om tenester etter individuelle behov og i tråd med lovverk, føringar og tildelingskriterier. Nokre av dei små tenestene har ikkje krav om vedtak, og det skal også vera tilgang til lågterskeltilbod.

Å lykkast med rekruttering av rett kompetanse vil vere vesentleg for å halde kvalitetsnormer framover.

Reine driftskostandar

Dei utanommenneskelege faktorane knytt til drifta er marginale i forhold til dei menneskelege. Slike marginale forhold kan gå på bekostning av velikehald og ulike investeringar som gjer at bygg og utstyr blir udatert etter ei tid. Frå 5 -15 prosent av budsjetttramma er knytt til tenestekjøp og materiell. Handlingsrommet er her knytt til gjenbruk, deling og andre sparetiltak, men årseffekten er svært liten då budsjettpostane her er marginale.

Organisering og effektivisering

Ein tredje veg for å bevare kvalitet om driftskostandar må ned, er gjennom effektivisering og endring i organisering. Kommunen har på fleire område starta vegen om kvalitet og effektivisering gjennom teknologi. I oppvekst er ein starta investeringstrappa knytt til digitalisering i 2017 og 2018, samt at ein har partnerskap med Høgskulen på Vestlandet for kompetanseutvikling. Deling gjennom digitale flater ser me allerede aukar handlingsrommet for kvalitetsheving både på tenesteyting og leing. Nye kompetansekrav til mellom anna lærarar gjer at kommunen framover treng å tenkja fagfelleskap på tvers av skulane, for å sikra elevane tilgang til same kompetanse. Barnehage og skule har eit handlingsrom knytt til gruppestorleik, samstundes som både barnehage og skule no må forhalde seg til sentralt styrande bemanningsnormer.

Helse og omsorg nyttar også digitalisering og teknologi, både som verktøy for tilsette, og for brukarar som kan meistra kvardagen betre med tilrettelegging og hjelpemiddel. Me er ute med anbud på teknologi gjennom Nordhordlandprosjektet, og skal etter nyttår gå til anskaffing. Meir strukturert samarbeid med frivillige vil også vera med å sikra at tilgjengeleg personell kan nyttast til lovpålagde oppgåver innanfor nødvendige og forsvarlege helsetenester.

Det som for helse og omsorg vert mest avgjerande for handlingsrommet i åra framover, er kva alternativ som vert valt knytt til bygg og tenesteprofil. Av dei tre presenterte alternativa står alternativ 2, å samla institusjons-/omsorgsplassar på Vaksdal, fram som det klart beste både i forhold til kvalitet på tenestetilbod, brukarvenlegheit og i forhold til drift. Her ligg eit stort innsparingspotensiale sjølv om ein driftar like mange plassar som i dag, og me vil få eit langt betre utgangspunkt for rekruttering og fagleg forsvarleg drift.

Samarbeid i tida framover

Administrasjonen si oppgåve er å kvalitetssikra kunnskapsgrunnlaget for handlingsrommet som ligg i driftsjusteringar. Prioriteringar med brei forankring i den kommunale organisasjonen kan setjast opp utfrå fagleg fundert kvalitet, behov og konsekvensar, noko som vert synleggjort gjennom økonomiplan, budsjett, rapportar og utredingar. Administrasjonen skal slik vere med å gje

kommunestyre innsikt i kva kvalitet kommunen er i stand til å drifte innan opp mot økonomiske realitetar, ved å synleggjere kvalitet og konsekvensar ved ulike strategiske val innanfor handlingsrommet som er peika på ovanfor.

Både Oppvekst og Helse arbeider kontinuerlig for å gje ei god teneste innanfor noverande handlingsrom, samt arbeide strategisk ut frå det kunnskapsgrunnlaget ein har tilgjengeleg om nær framtid og på lengre sikt. Begge tenesteområda har hovudfokus på å redusere negative konsekvensar av minkande økonomisk handlingsrom gjennom kvalitetsarbeid innan organisering og effektivisering.

Me viser også til aktuelle saker og presentasjonar under møte i Levekår 26.11.2018, Budsjett 2019, Mogelegheitsstudie for bygg helse og omsorg, nybygg/rehabilitering Vaksdal skule.

Vurdering:

Rådmannen tilrår at saka vert lagt fram for drøfting.